

УДК 351.824.1.07:620.9](477)

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Н. В. Лукашук,

аспірант кафедри державознавства і права, Національна академія державного управління при Президентові України

У статті охарактеризовано організаційну структуру державного управління у сфері енергоефективності України та визначено сутність її вдосконалення. Наведено авторське трактування поняття організаційної структури державного управління у сфері енергоефективності та окреслено чинники, які її визначають. Розглянуто особливості формування та сучасний стан цієї структури, а також особливості ролі вищих органів державної влади в забезпеченні енергоефективності в Україні. Проаналізовано механізм спрямування і координації урядом діяльності центральних органів виконавчої влади у відповідній сфері та визначено проблеми, пов'язані з його функціонуванням. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення організації державного управління у сфері енергоефективності України, зокрема щодо внесення змін до статусу окремих державних органів та підвищення інституційної спроможності компетентного центрального органу виконавчої влади.

Ключові слова: державне управління, енергоефективність, енергозбереження, організаційна структура.

N. V. Lukashuk,

Ph.D Student of the Department of State and Law, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF ENERGY EFFICIENCY OF UKRAINE: STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

The article is devoted to the characteristic of the organizational structure of public administration in energy efficiency sector in Ukraine and determination on content of its improvement. There are prescribed an author's vision of the concept of organizational structure of public administration in energy efficiency sector and are outlined the factors that specify it, considered formation features and current state of this structure, outlined peculiarities of higher state authorities roles to ensure energy efficiency in Ukraine, analyzed the mechanism of government guidance and coordination of central executive bodies in this area and identified problems of its functioning. There are formed suggestions for improvement of state management in the field of energy efficiency including changes to the status of certain state bodies and increase of the institutional capacity of the competent central executive body.

Key words: public administration, energy efficiency, energy conservation, the organizational structure.

Н. В. Лукашук,

аспірант кафедри державознавства і права, Національна академія державного управління при Президентові України

ОРГАНИЗАЦИОННАЯ СТРУКТУРА ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В СФЕРЕ ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТИ УКРАИНЫ: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

В статье охарактеризована организационная структура государственного управления в сфере энергоэффективности Украины и определена сущность ее усовершенствования. Приведено авторское трактование понятия организационной структуры государственного управления в сфере энергоэффективности и описаны факторы, ее обуславливающие. Рассмотрены особенности формирования и современное состояние этой структуры, а также особенности роли высших органов государственной власти по обеспечению энергоэффективности в Украине. Проанализирован механизм направления и координирования правительством деятельности центральных органов исполнительной власти в соответствующей сфере и определены проблемы, связанные с его функционированием. Сформулированы предложения относительно усовершенствования организации государственного управления в сфере энергоэффективности Украины, в частности, относительно внесения изменений в статус отдельных государственных органов и повышения институциональной состоятельности компетентного центрального органа исполнительной власти.

Ключевые слова: государственное управление, энергоэффективность, энергосбережение, организационная структура.

© Лукашук Н. В., 2017

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах зростання планетарного дефіциту всіх видів ресурсів і, передусім, енергоресурсів запровадження режиму енергоефективності є необхідною передумовою економічної стабільності будь-якої держави. Для України це особливо важливо з огляду на успадковану практику неощадливого використання ресурсів.

Результативний вплив держави у сфері енергоефективності потребує належної організаційної структури, яка б цей вплив забезпечила. Складність цього завдання визначається тим, що йдеться про суспільні процеси та поведінку широкого кола суб'єктів за межами безпосереднього публічно-владного адміністрування. В умовах демократичної організації суспільства держава оперує суттєво іншими організаційними засобами, ніж за умов тоталітаризму. Однак нагальна суспільна потреба в осмисленні обумовленості, стану та перспектив розвитку організаційної структури державного управління у сфері енергоефективності належним чином не задовольняється.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою статті та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Окремі аспекти державного управління у сфері енергоефективності досліджувалися в статтях В.Микитенко [6], А.Євдокимова та Т.Скібіної [4], О.Суходолі [15]. Формуванню державної енергетичної політики присвячені публікації В.Розена, І.Соколовської, Є.Іншекова, І.Стоянової [14], які зазначають, що проблема енергоефективності в Україні має розв'язуватись з огляду на євроінтеграційний вибір держави, що передбачає виконання вимог відповідних директив ЄС та впровадження міжнародних стандартів [14]. Е.Дмитренко та О.Кириленко слушно наголошують на тому, що підвищення енергоефективності є найважливішою проблемою розвитку економіки в нашій країні в сучасних умовах, оскільки саме від розв'язання цієї проблеми значною мірою залежать темпи економічного та соціального розвитку країни [2].

Водночас у дослідженнях, присвячених проблемі енергоефективності в Україні та ролі органів державної влади у її розв'язанні, недостатня увага приділяється оцінці наявної організаційної структури державного управління у вказаній сфері та визначенню перспектив її розвитку. Це й зумовило вибір теми статті.

Формулювання цілей (мети) статті. Метою статті є розробка пропозицій щодо розвитку ор-

ганізаційної структури енергоефективності на основі осмислення її сучасного стану та детермінант розвитку. Відповідно до мети сформульовано і завдання: визначити поняття організаційної структури державного управління у сфері енергоефективності та виявити чинники, які її зумовлюють; оцінити стан цієї структури в Україні; сформулювати власне бачення перспектив її вдосконалення.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Організаційну структуру управління сучасні автори визначають як ієрархічно побудовану за рівнями підпорядкованості сукупність структурних підрозділів організації та їх взаємозв'язків, що відображає розподіл відповідальності й повноважень на прийняття рішень [3, с. 494].

Екстраполюючи це визначення на державу як організацію, можна ототожнити організаційну структуру державного управління в цілому із державним апаратом як цілісною структурованою сукупністю органів держави, які реалізують її завдання та функції в процесі інтенсивної взаємодії між собою, справляючи результативний цілеспрямований вплив на суспільні процеси, поведінку та діяльність людей.

Організаційну структуру державного управління в окремій сфері або галузі в загальному вигляді можна визначити як засіб організаційного забезпечення державного впливу в ній. Однак уже спроба більш детально окреслити цю організаційну структуру потребує з'ясування ступеня причетності (безпосередньої чи опосередкованої) того чи іншого державного органу до здійснення відповідних завдань та функцій держави. Ще складнішим завданням є виокремлення відповідних взаємозв'язків.

У сфері енергоефективності організаційна структура державного управління складається із ієрархічно побудованих органів державної влади та взаємозв'язків між ними, які забезпечують ефективне (раціональне) використання енергоресурсів. У більшості документів та публікацій Європейського Союзу з питань енергоефективності термін "energy efficiency" (енергоефективність) пов'язується із реалізацією як технічних, так і організаційно-управлінських заходів на всіх етапах різних паливних циклів, що дає змогу зменшити споживання енергії на виробництво одиниці продукції чи надання послуги, не погіршуючи визначеного рівня якості продукції (послуги).

Сукупність цих органів можна визначити таким чином. Попри те, що Верховною Радою України здійснюється законодавче регулювання

відносин у сфері енергоефективності, більшого значення саме в розумінні державного управління як цілеспрямованого результативного організуючого впливу держави на суспільні відносини, поведінку і діяльність людей набуває практика реалізації законів органами виконавчої влади, у тому числі й шляхом підзаконного нормативного регулювання. Водночас з огляду на певні особливості побудови державного апарату України виконавчо-розпорядча діяльність здійснюється державними органами, які не віднесено до системи виконавчої влади. Передусім ідеться про Президента України, який відповідно до ч. 3 ст. 106 Конституції на основі та на виконання Конституції і законів України видає загальнообов'язкові акти [5], а також інші державні органи, які упродовж останніх 10 років формально виведені за межі системи виконавчої влади (національні комісії). Досить спірним є питання щодо віднесення до організаційної структури державного управління органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів, на які державою покладаються відповідні завдання, оскільки вони в таких випадках постають скоріше об'єктами, а не суб'єктами державного впливу, так само, як і поведінка та діяльність численних фізичних та юридичних осіб, задіяних у сфері енергоефективності.

Тож у загальному вигляді організаційна структура державного управління у сфері енергоефективності являє собою сукупність взаємопов'язаних суб'єктів, які від імені держави здійснюють розпорядчо-виконавчу діяльність, спрямовану на ефективне використання енергоресурсів.

При виявленні чинників, які зумовлюють цю структуру, слід виходити із концептуального розуміння структури суб'єкта управління як такої, що визначається структурою його об'єкта (сукупністю ключових процесів та відносин). Стосовно вказаної сфери для визначення структури об'єкта за функціями, які реалізуються державою, можна використати міркування вітчизняних науковців щодо окреслення цілей (ураховуючи, що функції є більш широким поняттям): на макроекономічному рівні – енергоємність ВВП; викиди парникових газів на одиницю ВВП; на мезоекономічному рівні – раціональна структура економіки та структури паливно-енергетичного балансу; енергоємність виробництва, загальноекономічні механізми стимулювання енергоефективності (відображення реальної ринкової вартості енергії, запровадження екологічних/енергетичних податків); сприятливе ставлення суспільства до енерговикористання (популяризація енергоефектив-

ності в ЗМІ, освітніх та навчальних програмах); на мікроекономічному рівні – енергоємність виробництва одиниці продукції (надання послуг), поширення передових методів управління енерговикористання (систем енергоменеджменту тощо), підтримка енергоефективності суб'єктами господарювання (добровільна діяльність, обсяг залучених інвестицій у сферу енергоефективності, спеціалізовані компанії/ЄСКО), реалізація проектів енергоефективності у побуті) [15, с. 268–269].

Водночас, на думку автора, об'єктом державного управління у сфері енергоефективності є передусім відносини, пов'язані зі здійсненням державного регулювання, тарифоутворення, проведенням моніторингу у зазначеній сфері, енергетичного аудиту, енергетичного маркування, запровадженням енергетичного менеджменту, виробництвом і постачанням енергії та енергоспоживаючого обладнання, забезпеченням розвитку і використанням відновлюваних джерел енергії, вторинних енергетичних ресурсів, здійсненням міжнародного співробітництва з питань ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, проведенням науково-дослідних робіт, інформаційних заходів та провадженням освітньої діяльності із зазначених питань.

Зрозуміло, що реалізація цих функцій потребує гнучкого механізму взаємодії держави із широким колом фізичних та юридичних осіб, які вживають енергоефективних заходів у всіх галузях економіки – промисловості, транспорті, будівництві, сільському господарстві тощо, соціальній та житлово-комунальній сферах, а також у сфері міждержавного та міжнародного співробітництва, внаслідок чого підвищується роль виконавчо-розпорядчих структур, які не тільки видають індивідуальні приписи, а й здійснюють нормативне регулювання та контрольно-наглядові функції.

Оцінюючи стан організаційної структури у сфері енергоефективності в Україні, слід, передусім, зазначити, що чільне місце в ній посідає Кабінет Міністрів України, який здійснює проведення політики в указаній сфері, спрямовує, координує та контролює діяльність міністерств, інших органів виконавчої влади. Водночас виокремлення із системи органів виконавчої влади в жовтні 2010 р. так званих “державних колегіальних органів” як органів, що “підпорядковуються Президенту України, підзвітні Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України” [8], суттєво по-

слабило вплив уряду на орган, покликаний здійснювати регулювання у сфері електроенергетики. Відновлення чинності Конституції України в редакції Закону України № 2222-ІУ від 8 грудня 2004 р. не позначилося на статусі відповідної Національної комісії. Чинним положенням про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [9], відповідну Національну комісію визначено “державним колегіальним органом, підпорядкованим Президентові України і підзвітним Верховній Раді України”. З огляду на здійснення установчих функцій щодо цього органу главою держави, саме Президент України більше, ніж уряд, впливає на зміст його діяльності, і сам стає важливою ланкою організаційної структури державного управління у сфері енергоефективності. Попри надзвичайно важливу роль цього органу відносини уряду із ним позбавлені необхідної імперативності, будуються “за згодою” [10].

Проблема полягає не тільки у втраті певної моноцентричності організаційної структури державного управління у цій сфері, а і в її нестійкості, оскільки наявне становище суперечить вимогам п. 31 ч. 1 ст. 106 Конституції України та існує можливість визнання неконституційності статусу Національної комісії Конституційним Судом України, який свого часу сформулював відповідну правову позицію [13]. Зауважимо, що відповідне конституційне подання групи народних депутатів України вже надійшло до Конституційного Суду [7].

Слід вказати і на те, що роль глави держави в організаційній структурі державного управління у сфері енергоефективності визначається і його статусом голови Ради національної безпеки і оборони України, яка також розглядає відповідні питання [12]. Однак суперечливість звернень РНБОУ до цих питань, їх певна політизованість та загальність (наведене Рішення було скасовано серед багатьох інших у червні 2014 р.) навряд чи є аргументом на користь активної ролі глави держави в здійсненні державного управління у сфері енергоефективності.

Варто зауважити, що Законом України “Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг” не передбачене безпосереднє підпорядкування комісії Президентові України [11], внаслідок чого виникає певна розбіжність із затвердженим Указом Президента України № 715/2014 Положенням про комісію.

Серед міністерств України до організаційної структури державного управління в зазначеній

сфері з огляду на специфіку здійснюваних ними функцій слід віднести Мінрегіон, Мінекономрозвитку, Мінінфраструктури, Міненерговугілля, Мінмолодьспорт, серед інших центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) – Державне агентство з питань електронного урядування [10].

У цілому з огляду на визначені об’єктивно необхідні функції державного управління у сфері енергоефективності не підлягає сумніву те, що вказані ЦОВВ є необхідними складовими організаційної структури державного управління у відповідній сфері. Однак більшість з них очолюється членами уряду (у тому числі зі статусом Першого віце-прем’єр-міністра). Внаслідок цього постає питання про статус ще одного ЦОВВ – спеціалізованого Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності).

Відповідний ЦОВВ було створено ще у 1995 р. як Державний комітет з енергозбереження (за 10 років його перетворено в Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів). У 1996 р. урядом утворено Державну інспекцію з енергозбереження. В межах оптимізації системи ЦОВВ після прийняття указу глави держави від 9 грудня 2010 р. 13 квітня 2011 р. було утворено Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України як правонаступник згадуваних інституцій. Попри формальний статус ЦОВВ, слід зазначити, що фактичний статус цього органу в організаційній структурі державного управління у сфері енергоефективності великою мірою визначався спрямуванням і координацією діяльності ЦОВВ через члена уряду і позбавленням його повноваження самостійно здійснювати нормативне регулювання у відповідній сфері.

З відновленням чинності Конституції України в редакції Закону України № 2222-ІУ від 8 грудня 2004 р. Кабінетом Міністрів України постановами від 10 вересня № 442 і 26 листопада 2014 р. № 676 визначено місце Держенергоефективності в системі ЦОВВ та затверджено Положення про нього. З огляду на ліквідацію частини центральних органів виконавчої влади збереження в цьому статусі Держенергоефективності можна розглядати як важливу ознаку визнання суспільної необхідності цього органу. Водночас зазначено, що спрямування та координація діяльності вказаного органу здійснюється урядом через Віце-прем’єр-міністра України – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. Тим самим нормативне регулювання може здійснюватися винятково через нього, тоді

як одним із міністерств-суб'єктів організаційної структури у сфері енергоефективності керує Перший віце-прем'єр-міністр.

Ще складнішою є система взаємодії ЦОВВ у сфері енергоефективності через урядові комітети. Попри те, що в Законі України "Про Кабінет Міністрів України" взагалі не згадується про їх існування, на практиці комітети є важливою формою міжвідомчої координації. Однак Віце-прем'єр-міністр, через якого Держенергоефективності має представляти проекти урядових актів та законопроекти, є заступником голови комітету, який розглядає здебільшого питання євроатлантичної інтеграції (головою є відповідний Віце-прем'єр-міністр, а комітет складається переважно із заступників міністрів, які опікуються проблемами інтеграції). Проте державне регулювання у сфері енергоефективності поширюється на всі галузі національної економіки: паливно-енергетичний комплекс, промисловість, транспорт, будівництво, житлово-комунальне господарство, сільське господарство, бюджетну сферу тощо. А керівники міністерств та інших відомств, які є суб'єктами державного управління у сфері енергоефективності, зосереджені переважно в урядовому комітеті, очільником якого є Перший віце-прем'єр-міністр – Міністр економічного розвитку і торгівлі України.

На місцях позицію держави у сфері енергоефективності після ліквідації територіальних органів Держенергоефективності згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 4 [1] номінально представляють місцеві державні адміністрації, в яких немає відповідним чином профільованих підрозділів. Територіальні органи Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України опікуються питаннями будівництва і не є енергоефективними.

На цьому тлі авторське бачення перспектив удосконалення організаційної структури державного управління у сфері енергоефективності виходить із необхідності раціонального використання державних коштів і вдосконалення за рахунок не збільшення кількості ланок і працівників державного апарату, а, передусім, удосконалення їхньої взаємодії.

Відповідно пропонується зосередити загальне керівництво у сфері енергоефективності в Кабінеті Міністрів України. Видається доцільним повернення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, до системи центральних органів виконавчої влади із законодавчим закріп-

ленням її особливого статусу. Це б відповідало і конституційним засадам будівництва державного апарату.

З огляду на інтегральний характер діяльності Держенергоефективності видаються раціональними два варіанти зміни його статусу. Перший полягає у віднесенні цього агентства до тих ЦОВВ, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів безпосередньо, можливо – із віднесенням до ЦОВВ зі спеціальним статусом. У цьому разі спеціалізований орган виконавчої влади практично не був би в безпосередньому підпорядкуванні одного із суб'єктів організаційної структури державного управління у сфері енергоефективності, для якого, втім, ці питання є насправді другорядними з огляду на значущість проблем децентралізації.

Цьому варіанту відповідало б відновлення територіальних органів в регіонах для забезпечення координації та підтримання на місцях проектів з енергоефективності, або ж, принаймні, створення підрозділу контролю за реалізацією вказаної політики на рівні регіонів у складі центрального апарату Держенергоефективності.

Другий варіант зміни статусу Держенергоефективності полягає у спрямуванні та координації його діяльності через члена уряду, діяльність якого більше стосується проблем енергоефективності. Йдеться про Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі. Слід зазначити, що очолюваний ним урядовий комітет включає і більшість керівників міністерств та відомств, які належать до оргструктури державного управління у цій сфері. Варто враховувати, що через керівників і підрозділи місцевих державних адміністрацій, які опікуються питаннями економіки, можна було б більшою мірою впливати на практичне вирішення питань енергоефективності на місцях.

Не можна виключити й те, що в наш динамічний час можлива зміна номенклатури міністерств України, кількості та складу урядових комітетів, однак, безумовно, питання енергоефективності більшою мірою дотичні до економічного, ніж регіонального розвитку. За будь-якого варіанта визначення статусу Держенергоефективності дало б змогу більшою мірою забезпечити реальний вплив держави на енергоємність ВВП, прискорити структурно-технологічну перебудову національної економіки, знизити рівень енергетичної залежності України.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, організаційну структуру державного управління у сфері енергоефек-

тивності пропонується визначити як сукупність взаємопов'язаних суб'єктів, які від імені держави здійснюють розпорядчо-виконавчу діяльність, спрямовану на ефективне використання енергоресурсів. Ця структура об'єктивно має визначатися функціями держави у відповідній сфері та змістом, обсягом і характером суспільних відносин, які є об'єктом управлінського впливу держави.

Разом з тим оцінка фактичного стану цієї організаційної структури виявляє поряд із цілком раціональним підходом до окреслення її елементів у межах системи виконавчої влади низку неузгодженостей взаємозв'язків, які негативно позначаються на результативності управлінських впливів.

На цьому пропонується зосередити всі ланки державного апарату, які здійснюють розпорядчо-виконавчі функції у сфері енергоефективності в

межах системи органів виконавчої влади із законодавчим закріпленням автономності окремих з них і водночас змінити статус та механізм взаємодії спеціально уповноваженого ЦОВВ у сфері енергоефективності виходячи із того, що остання більшою мірою належить до економічної, а не до регіональної політики держави.

Перспектива подальших наукових досліджень вбачається в предметній оцінці на основі дослідження нормативно-правових актів, що визначають статус конкретних державних органів, окремих аспектів взаємодії тих із них, що здійснюють державне управління у сфері енергоефективності. На більшу увагу науковців заслуговують окремі механізми, з допомогою яких здійснюється державне управління в зазначеній сфері, з огляду на її специфіку та функції держави у цій сфері в цілому.

Список використаних джерел

1. Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січ. 2015 р. № 4 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 6. – Ст. 126.
2. Дмитренко Е. Проблеми підвищення енергоефективності та енергозбереження України / Е. Дмитренко, О. Кириленко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : зб. наук. пр. – Київ : НАУ, 2014. – Вип. 38. – С. 60–63.
3. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – Київ : НАДУ, 2011. Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – 2011. – 748 с.
4. Євдокимов А. В. Аналіз стану та шляхів підвищення енергоефективності та енергозбереження систем тепlopостачання України / А. В. Євдокимов, Т. І. Скібіна // Екон. простір. – 2014. – № 87. – С. 217–226.
5. Конституція України [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 28 черв. 1996 р. (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Микитенко В. Енергоефективність національної економіки: соціально-економічні аспекти / В. Микитенко // Вісн. Нац. акад. наук України. – 2006. – № 10. – С. 17–26.
7. На розгляді у Конституційному Суді України [Електронний ресурс] : Конституційні подання за станом на 30 січ. 2017 р. – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/novyna/konstytuciyni-podannya-za-stantom-na-30-sichnya-2017-roku>.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність із

References

1. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Certain specific matters of work of the central executive authorities", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 6, p. 126.
2. Dmytrenko E. (2014), "Issues of energy efficiency and energy saving improvement", Dmytrenko E. and Kyrylenko O. (2014) "The issues of energy efficiency infrastructure improvement", *The collection of research works*, vol. 38, pp. 60-63, National Aviation University (NAU), Kyiv, Ukraine.
3. Research editorial board: Kniaziev V.M. (co-chair), Rozputenko I.V. (co-chair) and others (2011), *Teoriia derzhavnoho upravlinnia [Theory of public administration]*, vol. 1. Research editorial board: Kovbasiuk Yu.V. (chair) and others (2011), *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedia of public administration]* (2011), 8 volumes, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
4. Yevdokymov A.V. and Skibina T.I. (2014), "Analysis of the current status and the means of improvement of energy efficiency and energy saving of heat supply systems of Ukraine", *Ekonomichnyj prostir*, vol. 87, pp. 217-226.
5. The Constitution of Ukraine adopted on June 28, 1996 on the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine (as amended), available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.6> (Accessed on January 6, 2017).
6. Mykytenko V. (2006), "Energy efficiency of the national economy: social and economic aspects", *Visnyk National'noi akademii nauk Ukrainy*, vol.10, pp. 17-26.
7. "Sub Justice: Constitutional submissions as of January 30, 2017", available at: <http://www.ccu.gov.ua/novyna/konstytuciyni-podannya-za-stantom-na-30-sichnya-2017-roku> (Accessed on January 6, 2017).

- Конституцією України : Закон України від 7 жовт. 2010 р. № 2592-VI // Уряд. кур'єр. – 2010. – 15 жовт.
9. Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Указ Президента України від 10 верес. 2014 р. № 715/2014 // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 74. – Ст. 2083.
 10. Про Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 25 листоп. 2015 р. № 1228-р // Уряд. кур'єр. – 2015. – 12 груд.
 11. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Закон України від 22 верес. 2016 р. № 1540-VIII // Відом. Верхов. Ради України. – 2016. – № 51. – Ст. 833.
 12. Про стан реалізації державної політики щодо забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів [Електронний ресурс] : Рішення Ради нац. безпеки і оборони України від 30 трав. 2008 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0023525-08>.
 13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої статті 17, частини другої статті 27 Закону України “Про статус народного депутата України” (справа про гарантії діяльності народного депутата України) від 10 квіт. 2003 р. № 7-рп/2003 // Офіц. вісник України. – 2003. – № 17. – Ст. 789.
 14. Удосконалення механізму впровадження директиви 2012/27/EU про енергоефективність шляхом адаптації міжнародних стандартів з енергоменеджменту на національному рівні / [В. П. Розен, І. С. Соколовська, Є. М. Іншеков, І. І. Стоянова] // Проблеми загальної енергетики : наук. зб. – Київ : НАНУ, Ін-т заг. енергетики, 2015. – Вип. 4. – С. 52–57.
 15. Суходоля О. Організаційно-функціональна структура державного управління у сфері енергоефективності / О. Суходоля // Збірник наук. пр. НАДУ. – Київ : Вид-во НАДУ, 2005. – Вип. 2. – С. 267–278.
 8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), the Law of Ukraine “On the introduction of amendments to certain legislative acts of Ukraine and bringing them in line with the Constitution of Ukraine”, *Uriadovyj kur'ier*, vol. 2592-VI.
 9. The President of Ukraine (2014), the Decree of the President of Ukraine “On the approval the statutes of the national commission for state regulation of energy and public utilities”, *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 74, p.2083.
 10. The Cabinet of Ministers (2015), the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the national action plan for energy efficiency for the period up to 2020”, *Uriadovyj kur'ier*, vol. 1228.
 11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), the Law of Ukraine “On the national commission for state regulation of energy and public utilities”, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 51, p. 833.
 12. The National Security and Defence Council of Ukraine (2014), the Resolution “On the implementation of the state policy for the efficient use of fuel and energy resources”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0023525-08> (Accessed on January 6, 2017).
 13. The Constitutional Court of Ukraine (2003), the Ruling on the case based on the constitutional submission of the President of Ukraine for the official interpretation of paragraphs 2 and 3 of Article 17, paragraph 2 of Article 27 of the Law of Ukraine “On the status of the member of parliament of Ukraine” (the case about the guarantees for the members of parliament of Ukraine), *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 17, p. 789.
 14. Rozen V.P., Sokolovs'ka I. S., Inshekov Ye. M., Stoianova I. I. (2015), “Improvement of implementation mechanism of Directive 2012/27/EU on energy efficiency”, *Problemy zahal'noi enerhetyky*, vol. 4, pp. 52-57.
 15. Sukhodolia O. (2005), “Organizational and functional structure of public administration in energy efficiency”, *The collection of research works of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine*, vol. 2, pp. 267-278.